

ПРОФЕСОР МИКОЛАЙ ІВАНОВИЧ ХВИСЮК (з нагоди 80-річного ювілею)

PROFESSOR NIKOLAY I. KHVYSIUK
(to the 80th birthday)

19 січня 2014 р. виповниться 80 років видатному вченому сучасності, організатору в галузі охорони здоров'я і вищої медичної школи, фахівцю зі світовим ім'ям у сфері ортопедії, травматології та вертебології — Миколаю Івановичу Хвисяку — заслуженому діячеві науки та техніки України, доктору медичних наук, професору кафедри травматології, вертебології та анестезіології, почесному ректору Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Микола Іванович народився в селянській родині на території Білорусі; його дитинство пройшло в умовах воєнного лихоліття, окупації рідної землі фашистськими загарбниками, голоду та постійного ризику для життя. Страждання власного народу, які він спостерігав із дитинства, важкі повоєнні часи, складні умови існування під час відновлення мирного життя загартували його душу, дали поштовх для рішучого кроку — присвячення себе медичній науці.

Відмінно закінчивши Пінську фельдшерсько-акушерську школу, він вступив до Вітебського державного медичного інституту, після закінчення навчання в якому почав працювати в Брестському обласному кістково-туберкульозному санаторії. У післявоєнні роки спостерігалася підвищена захворюваність на ускладнені форми туберкульозу, що вимагали оперативного втручання. Необхідність вдосконалення хірургічної майстерності привела Миколу Івановича до одного з найвідоміших профільних інститутів держави — Харківського НДІ ортопедії і травматології ім. проф. М. І. Сітенка. Він одразу ж вступив до аспірантури на кафедру ортопедії і травматології, яку очолював на той час член-кореспондент АМН СРСР професор Н. П. Новаченко.

Науковий інтерес Миколи Івановича завжди був пов'язаний із патологією хребта. Він почав з основ — анатомо-топографічного обґрунтування оперативних доступів до хребта (кандидатська дисертація «Порівняльна оцінка оперативних доступів до тіл поперекових і нижніх грудних хребців» у 1966 р.) і розкрив та поглибив тему в докторській дисертації («Нестабільність поперекового відділу хребта» у 1977 р.). У той час це були піонерські напрями в зазначеній галузі медицини.

Професор М. І. Хвисяк — вчений світового рівня з широким діапазоном наукових інтересів в ортопедії і травматології, вертебології, педагогіці, організації охорони здоров'я. Особисто

М. І. Хвисяком і його учнями розроблено цілу низку оперативних доступів до тіл хребців, наслідком чого стало видання монографії «Оперативні доступи до тіл грудних і поперекових хребців». Вперше в СРСР М. І. Хвисяк вивчив і обґрунтував синдром нестабільності хребта. Одним із перших він довів можливість вправлення хребців за різних видів і ступенів зсуву (спонділолітез, переломовивихи), розробив цілий ряд засобів переднього спонділодезу (ауто-, ало- та керамопластика). Пріоритетними для М. І. Хвисяка були питання щодо вивчення особливостей остеохондрозу в дітей і людей похилого віку; розробка класифікації остеохондрозу хребта; обґрунтування низки оригінальних методів лікування з використанням дистракції, мануальної терапії, кріодеструкції, хемонуклеолізу, оперативних втручань.

Велику роботу проведено з вивчення ушкоджень хребта. М. І. Хвисяком обґрунтовано різні види оперативних втручань на передніх і задніх відділах хребта з використанням розроблених ним оригінальних металевих конструкцій, які використовують у багатьох країнах світу. Запропоновано оригінальні оперативні втручання на спинному мозку при ускладнених ушкодженнях хребта; обґрунтовано методи лікування пухлин хребта.

Можна з цілковитою впевненістю говорити, що Микола Іванович є одним із фундаторів української вертебології; він створив унікальну школу вертебологів, яка і сьогодні активно розробляє цей напрям. Під безпосереднім керівництвом Миколи Івановича виконано понад 40 дисертацій. Він є автором понад 400 наукових робіт, у тому числі 12 монографій, понад 60 винаходів. Микола Іванович завжди швидко реагував на появу нових проблемних питань спеціальності. Так, наприклад, він започаткував першу в СРСР кафедру травматології і вертебології, розкрив патогенетичні проблеми нестабільності хребта, перебіг та клінічні характеристики розвитку дистрофічних захворювань хребта, редукції хребців при пошкодженнях, стенозах, дисплазіях.

Ним та його учнями було обґрунтовано й запропоновано цілий ряд пристроїв і способів спонділодезу. Виникла проблема політравми — і кафедра швидко взялася не тільки до її вивчення (опубліковано понад 100 наукових статей), але і до підвищення кваліфікації лікарів: за ініціативою М. І. Хвисяка кафедра вперше почала проводити

цикли тематичного вдосконалення з проблематики множинних і поєднаних ушкоджень.

Микола Іванович пройшов всі етапи трудової діяльності — від асистента і доцента кафедри, заступника директора з наукової роботи, завідувача кафедри — до ректора ХМАПО з 1977 по 2004 р.

Його принциповість і адміністративний талант завжди поєднуються з людяністю, вмінням працювати з підлеглими: за 27 років ректорства він не оголосив жодної догани за суворої дисципліни в установі. Вчителями М. І. Хвисяка були відомі вчені: Н. П. Новаченко (член-кор. АМН СРСР) і А. А. Корж (академік Академії медичних наук СРСР і України).

Тривала робота відповідальним секретарем всесоюзного журналу «Ортопедія, травматологія та протезування» дала змогу йому перебувати на передових кордонах науки, удосконалювати свої знання і практичний досвід.

Попри зайнятість лікувальною, науковою і адміністративною діяльністю, Микола Іванович бере активну участь у громадському житті міста. Він є президентом Харківського медичного товариства, членом координаційної ради охорони здоров'я Харківської облдержадміністрації. М. І. Хвисяк був депутатом міської та обласної рад, членом редколегії багатьох наукових видань, заснував і був головним редактором журналу «Проблеми медичної науки та освіти».

Під керівництвом і за безпосередньої участі М. І. Хвисяка відкрито тридцять дві нові кафедри, створено один із найбільших медичних навчальних та науково-клінічних комплексів в Україні, до складу якого входять 6 лікарень, навчально-лабораторний комплекс, 4 гуртожитки, патолого-анатомічний корпус, клініка для тварин.

Вперше в Україні запроваджено нові напрями в медицині з розробкою навчальних планів і програм: із психотерапії, наркології, сексології, неонатології, вертебрології, швидкої і невідкладної допомоги, клінічних комп'ютерних технологій, нових напрямів у сімейній медицині тощо. У ХМАПО створено єдиний в Україні факультет сімейної медицини та факультет менеджменту в охороні здоров'я, відкрито науково-дослідну лабораторію з питань сімейної медицини та кафедру сімейної медицини.

У 2002 р. відкрито медичний коледж для підготовки медичних сестер-бакалаврів, відділення підвищення кваліфікації медичних сестер.

М. І. Хвисяк, як і завжди, у всіх професійних і ділових питаннях займає активну творчу позицію.

Заслуги Миколи Івановича високо оцінено науковою громадськістю як нашої країни (він є дійсним членом Інженерної академії України, заслуженим діячем науки і техніки України), так і за кордоном (член Міжнародної інженерної академії, Міжнародної кадрової академії); Міжнародним біографічним центром визнано людиною року в галузі медичної науки 1997 р.

М. І. Хвисяк має урядові нагороди СРСР і України: орден Трудового Червоного Прапора, орден Дружби народів, орден «Почесна відзнака Президента України», подяку Президента України, орден «За трудові досягнення» IV ст., орден «За заслуги» II ст., золоту медаль «За заслуги в освіті», диплом і пам'ятну медаль номінанта альманаху «Золота книга української еліти».

Свій ювілей Микола Іванович зустрічає сповненим творчих задумів і планів на майбутнє.

Побажаємо йому здоров'я та успіхів у їх реалізації!

*Колектив Харківської медичної академії
післядипломної освіти
Редколегія журналу «Медична психологія»*